Analecta historico - critica

No 22.

De

Archigene Medico

et de

Apolloniis Medicis

eorumque scriptis et fragmentis.

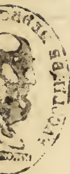
Auctore

D. Christ. Fried. Harles

Reg. Pot. Bavar. Consiliar. aul. Ducis Ser. Anhalt. Consiliar. intimo aul. Med. et Clin. Professore Publ. O. Reg. Bavar. Acad. Scient. Membro ord. et aliarum plurium Academiar. et Societ. litt. Socio tum Honorar. tum Ordin. tum Correspond.

Accedit Apollonii Erasistratei de scarificatione fragmentum graecum.

Erlangae
sumtibus Auctoris
et Bambergae
apud Car. Fried. Kunz. 1816.

INCLYTAE ET SPLENDIDISSIMAE

REGIAE BRITTAN. HANNOVERANAE SOCIETATI SCIENTIARVM

QVAE GOETTINGAE RESIDET

NEC NON

INCLYTAE ET SPLENDIDISSIMAE

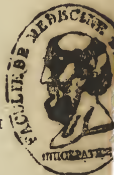
MAGNI DVCIS ETRVRIAE SOCIETATI SCIENTIARVM ET ARTIVM

QVAE LIBVRNI RESIDET

IN

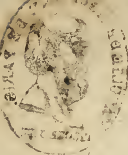
OBSERVANTIAE PIETATIS ET GRATIARVM TESSERAM

D. D. D.

SOCIORVM STVDIOSISSIMVS

AVCTOR

ARCHIGENES APAMENSIS.

Inter graecos ortu linguave Medicos celebriores, Romae sub Imperatoribus saeculo I. et IIdi initio florentes, fuit *Archigenes*, patria Apameensis Syrus, referentibus *Galeno Opp.* ed. *Charter.* T. IV. p. 573. et *Suida* (sub hoc nomine), Philippi filius. Romae is artem medicam magna cum fama et laude exercuit, postquam ex Agathini, sectae Pneumaticorum post Athenaeum statoris secundi, schola excesserat. Vixit *Archigenes* tempore Trajani *), et plures adhuc annos post Agathinum, quem praeceptorem semel ex vigiliis nimiis delirantem olei calidi larga in caput illinitione ipse sanaverat, Aetio teste. Princeps is sectae Eclecticae conditor, immo eius caput a Galeno dicebatur, ab eodem Galeno licet, in eo sibi

*) *Renat. Moreau*, in libro suo hodie rarissime in editione originali obvio, et a *I. H. Schulze* a. 1741. denuo edito, de *missione sanguinis in pleuritide*, Paris. 1630. pag. 4 inquit: Archigenes, sive eum esse voluerimus, cuius meminit Juvenalis, sive *Adriani* Imperatoris contemporaneum, eiusque morte infamem etc., eumque circa a. Christi CXX. viventem ex Xiphilino exhibet. At vero apud Xiphilinum (*Oration.* ed. *Matthiae*) legitur *Hermogenes*, qui fuit medicus e secta Empiricorum, et circiter Galeni tempore aut probabilius aliquanto ante eum vixit, ab ipso Galeno aliquoties citatus. De hoc autem Hermogene narratur historia, quam *Moreau* innuit, a *Dione Cassio*, indicavisse eum Imperatori Hadriano locum infra thoracem, in quo venenum illinire sibi possit lethale, quo citius inde moriatur; unde „Hadriani morte infamis" dictus is Hermogenes. *Mercurialis* in Variar. Lection. L. I. cap. 5. locum hunc rectius eo emendari putavit, quod Hermogenis loco legeretur *Archigenes*. Hinc orta est *Moreaui* non solum sed *Castellani* quoque (in *vitis illustr. medicorum*, *Antwerp.* 1618, pag. 96) a reliquis auctoribus circa Archigenis aetatem dissensio. Castellanus enim, memorato primum Achigene a Juvenale laudato, addit: „Fuit et alius Archigenes Adriani Imp aevo, Galeno aequalis. Hic Adriano vitae pertaeso locum ostendit sub mamilla, cui illitum venenum repente mortem acceleraret. In Xiphilino quidem pro Archigene legitur Hermogenes; sed *Mercurialis* locum emendavit." Vere autem Mercurialem sic textum Dionis C. emendasse, merito *Dan. Le Clerc* iam dubitavit (*Histoire de la Med.* 1723. pag. 503). Apud eundem *Le Clerc* plura etiam leguntur de *Hermogene* illo Erasistrateo, de quo etiam confer. *Rich. Mead* de nummis Smyrn. Medicor. p. 71. et *Fabricii Bibl. Graec.* Tom. XIV. p. 180—82. (ed. vet., siquidem nova editio B. Gr., a beato *Patre meo*, cuius Viri optimi et de re literaria longe meritissimi nuperrime proh dolor nobis erepti memoriam semper pie colam, curata, tantum ad XII. usque volumen processit.

contradicente, duobus locis Pneumaticus quoque vocatus. (De loc. affectis L. II. c. 6 et de differ. puls. L. IV. c. 12.), atque a *Caelio Aurel.* (acutor. morb. lib. II. cap. 10.) „ex nostris" i. e. methodicis dictus (nisi hoc loco *Soranus* potius, quem Caelius maximam partem latino ore satis barbaro reddidit, hic loquens intelligendus est, quo posito illud „*ex nostris*" rectius forsan de aetate Archigenis coaeva cum Sorani ea explicandum videtur). Quod priorem quidem attinet Galeni in nominando Archigene tum Eclecticum Pneumatico contradictionem, haec revera non magni momenti videri potest cuique consideranti, sectam Eclecticam a Pneumatica reapse haud multum discrepasse, sed illam potius, cuius statorem Archigenem revera habendum esse, equidem contra Cl. et amicissimi *Osterhausenii* opinionem (inter pneumaticos Nostrum referentis), contendere malim, pneumaticae quasi propaginem et peculiarem tantum speciem, ex huius cum dogmaticae empiricaeque sectae quibusdam doctrinis connubio ortam, fuisse.

In judicio de Archigenis ingenio, doctrinae indole, meritisque ferendo praecipue quidem Galeni auctoritatem et effata sequi nos oportet, siquidem is reliquis specialius de Archigène egit, plurimaque eius placita et inventa servavit. At haud praetervidendum, Galeni de Archig. iudicia, haud raro satis acerba et adversaria, haud utique partium studio libera saepiusque ex invidia quadam et vituperandi pruritu videri profecta. Haud tamen prorsus injustum fuisse Galenum putes in Archigene iudicando, siquidem is nostrum praeclarum in arte sua et acutum in iudicando dicit, eumque multa reliquisse ἀξιολογα συγγραμματα testatur (de dieb. crit. Opp. T. II. p. 177), eundemque medicum non vulgarem vocat. Inter haec tamen apud eundem Galenum audit Noster nimis subtilis in definiendo, et Φιλοριϛιας morbo laborans (Opp. T. III. p. 41), haud tam novarum rerum, quam novorum nominum nimis studiosus, obscurus, et negligentius in medicamentis describendis versatus (T. II. p. 174), etsi alio idem loco (compos. med. sec. gen. cap. III.) optime Archigenem medicamenta conscripsisse professus sit. Atque totum copiosissimumque fuisse Archigenem in medicamentis componendis et colligendis, etsi in ipsorum delectu nimis facilem et in compositione nimis saepe inconcinnum et superstitiosum, non solum jam a *Hallero* et *Sprengelio*, qui optime de Nostro iudicarunt, observatum est, sed ex Galeni Aetiique ipsa lectione abunde liquet. Tantamque fuisse nostri in disputando pertinaciam, Galenus ait, ut statueret, civitatem potius, quam ullum sectae placitum esse prodendum (de differ. puls. L. II. cap. 10.; sin alias in hac re Galeno fides est habenda). —

Caeterum, quanta fuerit *Archigenis* ut medici practici inter Romanos coaevos fama, videre quoque licet ex *Juvenalis* Satyra VI. v. 236.

— „Tunc corpore sano
Advocat Archigenem, onerosaque pallia iactat."

Ad quem locum vetus *Scholiastes* notat, Archigenem fuisse *Medicum magnum illius temporis.*

Item ex Eiusdem Satyra XIII. 98.

Nec dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec Archigene — — —

Et Sat. XIV. 52. Ocius Archigenem quaere, atque erue, quod
Composuit — — — —

Laudant inter seriores Graecos Nostrum *Aetius*, *Alexander* Trall., *θειοτατον* eum vocans, *Oribasius*, *Caelius Aurelian.* (tribus locis), *Paulus*, *Theoph. Nonnus*, *Myrepsus*, *Arabesque* plures.

Obiit Archig., *Suida* teste (T. I. p. 345) Romae aetatis anno 69, *Eudocia* vero autore, apud *Villoison* (anecd. Graec. Vol. I. pag. 65) anno 83. Haud profecto exigua ingeniosi huius medici et in theoria acutissimi — etsi nimis in distinguendo subtilis — non solum inter coaevos sed posteros quoque, fuit celebritas atque auctoritas, sicut etiam ingens eius in conscribendis libris pathologicis et therapeuticis industria. Proh dolor scripta eius numero permulta, infra recensenda, cuncta fere deperdita sunt, neque nisi pauca fragmenta a Galeno, Oribasio, et in primis ab Aetio servata restant.

Scripta Archigenis, quotquot a Galeno praesertim commemorantur, sequenti ordine recensenda erunt:

I. Liber unus praegrandis (uti *Galenus* ait de different. puls. IV, 12.) *de pulsibus*, cuiusque sequentia fuere capita (teste Galeno de differ. puls. II, 6, 41.): 1) de magnitudine pulsuum, 2) de vehementia pulsuum, 3) de plenitudine p. 4) de duritie, 5) de ordine et perturbatione p. Huius Operis magna fuit auctoritas, eique interpretando operam tyronibus navarunt praeceptores medici, teste Galeno de diff. puls. II, 6.; quid quod ipse *Galenus Commentariorum* in hoc *Archigenis de pulsibus* opus *libros octo* conscripserit, nobis tamen haud servatos (Galen. de libr. propr. cap. 5.). Multa ex hoc Archigenis opere apud Galenum occurrunt loca, praesertim in L. III. de differ. puls.; item de diagnos. puls. IV, 2., de praesag. ex puls. III, 8.; de caus. puls. I, 7. III, 56. etc.

II. *De locis affectis* libri III., saepius a Galeno ut eximii laudati, ex gr. de locis affect. I, 1., II, 8. 9., de Crisib. II, 8. ubi opus illud a Galeno *optimum omnium*, quae circa hanc materiam ante scripta fuere, dicitur.

III, *Epistolarum medicinalium* libri XI, a *Galeno* de loc. aff. III, 5. et ab *Aetio* I, 3. citati. In iis consilia quoque data erant ad morborum curam; prima Epistola Libri I. erat ad *Marsum*, de modo, quo is patri memoriam laesam restituere posset.

IV. *De febris significatione et diagnosi* liber unus, cit. apud *Galen.* Meth. med. VIII, 5. de diff. puls. III, 7.

V. *De febrium signis, libri decem*, apud *Galen.* de diff. puls. III, 7. de praesag. ex puls. III, 7., quod opus postea in compendium ipse auctor redegit.

VI. *De febrium differentiis*, apud *Gal. comment. in Epidem.* VI, 5. 29.

VII. *De propriis diuturnor. affectuum signis*, apud *Galen.* de loc. aff. III, 12. *Oribasium*, Coll. med. VIII, 1.

VIII. *De morborum temporibus s. stadiis* libri II. apud *Galen.* de totius morbi temporibus c. 8.

IX. *De vehementia pulsus* apud *Gal.* de diff. puls. III, cap. 7.

X. *De plenitudine*, apud *Gal.* de diagnos. puls. IV, 2.

XI, *De medicamentis secundum genus* libri II., cit. a *Gal.* de compos. med. sec. gen. IV, 9. et de comp. m. sec. loc. V, 2. et ab *Alex. Tralliano* lib. I, cap. 15.

XII. *De Castorei usu*, *Gal.* de simplic. medic. facult. II, 1.

XIII. *De Helleboro propinando*, apud *Galen.* in *Hipp. de humana natura* I, 12. et completius apud *Oribas.* l. VIII. c. 1. 2.

XIV. *De memoriae laesae restauratione*, apud *Galen.* de loc. affect. III, 5. Liber hic, probabiliter paraphrasis epistolae ad Marsum supra dictae, Romae minus cognitus, hinc a Galeno studiose quaesitus fuit.

XV. *De ratione morbos diuturnos curandi* lib. I., laud. ab *Oribasio*, C. 1. l. VIII,

XVI. *De partibus amputandis* libellus, integer servatus ab *Oribasio*, l. IX. et e *Nicetae* collectione ab *Anton. Cocchio* editus. Reperitur etiam huius libelli graecus codex in *Catal.* Biblioth. MSS. Reg. Parisiensi, nro. 2247.

A *Fabricio* alii adhuc Archigenis libri *de musculis*, et *regularum victus liber* ex *Tiraquellii* auctoritate nominantur, quasi a Galeno citatae. Tales vero neque Fabricius in Galeno invenit, nec ego invenire potui. Quae porro dicuntur ab Aetio, Paulo Aegin., Nicolaoque Myrepso *singulae Archigenes Epistolae*, e. g. *ad Marsum de atra bili*, ad *eundem de melancholia*, aliae ad *Atticum* et *Aristonem*, ex supra laudato Epistolar. medicinal. opere citatae esse videntur. —

Fragmenta ex operibus dictis *Archigenis* complura exstant *tum* quidem apud *Galenum*, qui tamen magis in permultarum *compositionum* et *formularum medicarum*, ab Archigene praeceptarum descriptione insistit, hinc pauciora tantum alia ex Archig. fragmenta habet,

tum apud *Oribasium*, *tum* maximeque apud *Aetium*, tum apud *Alexandrum et Paulum Aegin.*

Apud *Galenum* obvia fragmenta ex Archig. plura iam supra (pag. 5.) dixi. Addam adhuc locum Arch. de *dysenteriae sede* etc., (*Gal. de locis affect.* l. III. c. 5.), et *de remediis ad capitis dolores*, (de comp. medicam. secund. loc. l. II.)

Apud *Oribasium* leguntur sequentia ex *Archigenis* operibus fragmenta:

1) *Quomodo praeparandus sit is, qui Helleborum sumturus est. Ex Archigenis de curationibus morborum chronicorum libro primo. (Orib. med. collect.* l. VIII, cap. 1. 2., sive rectius cap. 1—4.). Valde longa haec, quae ab Oribasio describitur, est Arch. commentatio.

2) *De Vomitibus ex cibis;* opere Archigenis, ex quo hoc sumtum fuerit, haud dicto (*Orib. C.* l. VIII, cap. 23.). Videtur ex eodem illo opere, sub nro. 1. citato.

3) *De purgantibus medicinis in febribus*, (ib. c. 41.), opere Archigenis, unde hoc caput haustum fuerit, itidem haud expresso, probabiliter tamen pro eodem, ac supra dicto, censendo.

Haec quidem ex Archigene fragmenta usque ad annum 1808 non nisi in *latina* versione prostabant, quam doctus olim *Jo. Bapt. Rasarius* ex codice graeco librorum XV. priorum Oribasii Collectaneorum medicorum (Ἰατρικαὶ συναγωγαὶ) Bibliothecae *Mosquensis* confecerat et Paris. 1555 in 8vo ediderat, atque sic ad novissimum usque tempus illius solummodo *Rasarii* in vertendo textu originali dexteritati bona fides habenda erat, delitescente hactenus textu graeco non solum supra dictorum capitum ex *Archigene*, sed totius operis *Oribasii*, Collectaneorum med. inscriptione insigniti, in binis codicibus, altero scil. Mosquensi, altero (a Rasario pariter usitato) in biblioth. olim *Dandoli* Senatoris Veneti, nunc Florentina exstante, utroque hucusque in textu originali nondum plenarie edito. Anno autem supra dicto 1808 Vir de antiquitate illustranda meritissimus et pluribus auctoribus graecis, iisque medicis quoque (ut Rufo Ephesio, Nemesio etc.) perfectius edendis celeberrimus, *Christ. Fried. de Matthaei*, ὁ νυν μακαρίτης, Philolog. Professor primum Vitebergensis, postremo Mosquensis, ex Oribasii codice *Mosquensi*, ex monasterio quodam montis Athos in Bibliothecam Imper. Mosquensem transportato, supra citata Archigenis fragmenta *graeco* suo textu originali, descripsit et una cum pluribus aliis aliorum medicorum fragmentis graecis ex eodem Oribasio typis excudi curavit *). Ipso tamen contextu ex librarii licet incuria vel in-

*) Inscribitur haec editio splendida et sumtuosa ita: *XXI veterum et clarorum Medicorum graecorum varia opuscula, primo* nunc impensis — fratrum Zosimadarum nobilissimorum Joanninorum ex Oribasii codice

scitia multis locis vitioso et corrupto vel male mutato, vel omni editoris adhibita cura et emendandi peritia fieri non potuit, quin plura adhuc restarent vel manifeste vel probabiliter falsa et praeter auctoris graeci sensum descripta. Multi tamen loci ab editore graece doctissimo optime sunt restituta et correcta.

Quae quidem fragmentorum ex Oribasio collectorum editio *graeca*, a b. de Matthaei in tantum historiae artis litterarumque usum facta, quum partim ob pretii, quo venditur, caritatem, partim ob rariorem ipsius inter Germaniae medicos philologosque distributionem longe maiori horum numero vix unquam, putem, in manus veniet, consultissime equidem neque medicis philologisque popularibus reliquisque inopratum rem facturum esse duxi, quum horum ex Archigenis operibus fragmentorum textum graecum nova recensione quantum fieri possit purgatum, una cum reliquis ex Archigene fragmentis apud *Aetium* obviis, seorsim typis exscribendam curarem; id quod, nisi occasione prius data alia specialiore, certe in *Operum* meorum *minorum academ.* Tomo II. fiet.

In *Aetii* opere medico, *tetrabibliorum* nomine seriori demum tempore a librariis (Cel. *Weigelio* in exercitatt. suis de Aetio id probante) insigniri solito, fragmenta ex Archig. scriptis sequentia prostant, eaque magnam partem breviora, operibus Archig. ipsis, ex quibus deprompta fuerint, utplurimum ab Aetio haud nominatis. (Ex hisce fragmentis ea solum *graeco* textu typis expressa prostant, quae in editione Aetii *graeca* Aldina, libros VIII. priores sive Tetrabibl. I. et II. tantummodo exhibente, obveniunt. De reliquorum ex *Archigene* fragmentorum in reliquis Aetii libris IX—XVI. obviorum graeca editione optima quaevis speranda sunt ab industria et scientia Cel. Dr. *Weigelii*, editionem *totius Aetii* graecam iam dudum summo cum studio praeparante.)

1. *De Balneis naturalibus*, Tetrab. I. Serm. 3. cap. 167.
2. *De spongiae usu*, ibid. cap. 170.
3. *Hiera*, ex Archig. *Epistola ad Marsum de atra bile*, ibid. cap. 114.
4. *De Dropace*, *Picis usu ext.*, et *Sinapismo*, ibid. cap. 180. 181.
5. *De Vertiginosis et Insania*, Tetrab. II. Serm. 2. cap. 7. 8.
6. *De Paralysi*, ibid. cap. 28.
7. *De Convulsione, et de Tetano*, ibid. cap. 39.
9. *De Cephalaea et Hemicrania*, ibid. cap. 50.

Mosquensi graece edidit, interpretat. latinam *J. B. Rasarii* suasque animadversiones et indicem adiecit *Chr. Fr. de Matthaei* etc. Mosquae 1808 volumen 416 pagg. in 4to maiori.

10. *De suppuratione pectoris* (pulmonum), ib. Serm. 4. cap. 65.

11. *De Volvulo et Chordapso* (ilei specie, in tenuibus intestinis supra umbilicum ex antiquiorum opinione et distinctione locum habente), Tetrab. III. Serm. 1. cap. 28. Hoc fragmentum satis longum seorsim *graece* primum edidit, latina versione emendatiore instruxit, et doctis annotationib. illustravit magnus olim antiquitatis medicae doctor et commentator, Io. Ern. *Hebenstreit*, in *prolusione* invitat. ad Disput. inaug. D. Clausen, Lips. d. 21. Oct. 1757. (*Aetii Amid.* Ανεκδοτων lib. IX. cap. 28.)

12. *De Hepatis abscessu et exulceratione*, Tetrab. III. Serm. 2. cap. 4. 5.

13. *De sanguinis mictu*, T. III. Serm. 5. cap. 3.

14. *De Renibus calculosis*, ib. cap. 4.

15. *De Diaeta in vesicae ulceribus*, ib. cap. 30.

16. *De vesicae fluxione* (diabete), *et iis, quae capillorum vel filorum forma cum urina emittuntur*, ib. cap. 31.

17. *Ischiadis exacerbatae curatio*, T. III. S. IV. cap. 4.

18. *De Elephantiasi*, T. IV. S. 1. cap. 120.

19. *De Viperarum esu*, ib. c. 123.

20. *De Pruritibus cutis*, ib. c. 126.

21. *De Lepra*, ib. cap. 134.

22. *De cancro mammarum*, T. IV. S. 4. cap. 43.

23. *De fluxu menstruo*, ib. cap. 65.

24. *De Uteri abscessu et exulceratione*, ib. cap. 85. 88.

25. *De cancro Uteri*, ib. cap. 90. 94.

Apud *Alexandrum Trallianum* unicum invenio fragmentum ex Archigenis scripto quodam haud specialius dicto, nimirum: *de amuletorum corpori alligatorum et antipathicorum in Epilepsia usu* (*περιαπτα και αντιπαθη προς επιληπτικες*), libr. I. cap. 15. (*Opp. Trall.* edit. Guntheri Andern. 1556. p. 82.) In hoc fragmento ab Archigene *Asclepiades ὁ φαρμακευτης* (s. Pharmacion) ut auctor amuleti cuiusdam adfertur.

Apud *Paulum Aeginetam*, praeter plura Archigenis medicamenta exscripta (inter ea hieram quoque habet, *Rei med.* l. III. cap. 68., convenienter cum Oribasii supra dicto fragm.), *bina* tantum occurrunt fragmenta, ad Archigenis praecepta medicamen-

taria pertinentia, alterum scil. *lib. IV. cap. 7.*, „*medicamenta ad stigmata* s. *exanth-mata peticulosa ex Archigene*,“ et alterum *lib. V. cap. 12.* „*medicinae ad viperar-morsum, ex Archigene.*“ — Plures Archigenis compositiones formulasque medicament-rias habent etiam *Myrepsus*, *Nonnus*, et *Actuarius.*

In *codicibus manuscriptis graecis* quibusdam etiam quaedam fragmenta ex Archi-gene adhuc anecdota exstare dicuntur. Tale in *Bibl. Reg. Paris. Catalogo* sub nro. 22-*de calculis renum* fragm. a *Fabricio* (B. Gr. XIV. p. 780) et a *Hallero* (Bibl. chiru-I. p. 69) citatur; et in collectione chirurgica *Nicetae*, cuius partem tantum *Anton.* Coc-1754 graece edidit, longe maiore adhuc gr. inedita, *Archigenis* περι της ὑποδεχμοντος αἱματ- et aliud περι της των ραφων διαστασεως περι των αφαιρεθησομενων μερων existit.

* * *

De *Archigenis Doctrina, placitisque ac inventis physiologico-pathologico-therapeutic-* prolixius hic agere, haud ex propositis mihi est, neque necessarium, siquidem sat- clare fuseque de illis exposuere tum *Haller* in *Bibliotheca med. pract.* T. I. pag. 198 sqq et in *Bibliothec. anatom.* T. I. p. 74., 75. nec non in *Biblioth. chirurg.* T. I. p. 69—71, tum cel. *Sprengel*, in classici sui operis *Versuch einer Geschichte der Arzneik.* T. II p. 67 sqq., nec non Cel. *Osterhausen* in doct. Diss. exhib. *Sectae Pneumaticor. medicor. histor.* 1791. p. 14 sqq. Hinc potiora tantum propriaque Archigenis praecepta, quibus is potissimum eclecticae sectae et pathologiae dialecticae subtilioris caput extitit, in com-pendio, omissa singulorum locorum probantium, quos *Hallerus* et *Sprengelius*, et inter antiquiores antiquitatis medicae enarratores ex parte *Reinesius* et *Le Clerc* iam notarunt, citatione, ex fontibus proferre sufficiat.

In *pulsuum* definitionibus et distinctionibus Noster inprimis multus, diffusus, ni-misque subtilis fuit, obscuritatis et confusionis cuiusdam vitio, cuius causa *Galenus* eum quoque haud immerito nec acerbe vituperat*), haud carens. Interea pulsus tamen et cor-dis arteriarumque ad ipsum rationis aliquanto rectiorem habuit notionem, quam quae aevi illius medicis esse suevit, *Erasistrato* in hoc multum accedens. „Cordis enim et arteriarum distensionem et contractionem naturalem“ pulsum definit, *Agathino*, vocem „naturalem“ non habente, aliquanto melius. Octo idem statuit pulsuum rationes sive

*) Lectu digna est in specie urbana attamen gravis sententia, quam *Galenus* de Archigene fert in l. II. de locis adfect., et quam *Alexand. Trall.* repetit lib. V. p. 244.: „Difficile erat, ait, quum homo fuerit (Arch.) qui alia quidem perfectissime cognoverit, alia autem negligentius descripserit, eum haud erravisse in multis. Atque haec de tam sapienti homine (περι τηλικουτου ἀνδρος εις σοφιαν) dicere haud ausus essem, nisi veritas audacem me redderent, et tacere impium mihi videretur. Medicus enim, qui non explicat, quod ipse verius censeat, impie agit, et sibi aliisque nocet. Quare cum Aristotele duxi: amicus Plato, amica autem veritas quoque etc.“

qualitates (διηχημέναι), scil. magnitudinem, vehementiam, celeritatem, crebritatem, plenitudinem, ordinem, aequalitatem, et rhythmum. Species pulsuum numerosissimas cum subtilitate distinctionis omnem experientiam superante agnovit, inter eas primum dicrotum et myrum, sed largum, latum, et altum quoque. — In *febrium* divisione et descriptione subtilis pariter fuit, et plura habuit propria. Ita semitertianae notionem talem, qualis hodie adhuc haberi solet, scil. ut ex remittente quotidiana et intermittente tertiana compositae, primus, ni fallor, statuit, epialodemque introduxit; nec non febres periodicas larvatas, cum cholera, diabete, catalepsi, febremque soporosam bene observavit. In crisibus febr. acutar. diem 21. die 20. potiorem magisque decretorium esse, contra Hippocratis doctrinam contendit. — In *doloris* specierum distinctione et multiplicatione nimius fuit admodumque symptomaticus, eas non solum secundum organorum (musculorum, nervorum, membranarum, venarum arteriarumve, et viscerum) differentiam, sed etiam secundum morborum naturam, gradum etc. diverso modo sentiri et nominandas esse affirmans. — *Dysenteriam* pariter quidem ac coaevi plures, definivit exulcerationem intestinorum, tum tenuium (species acutior vel magis bilioso — sanguinea), tum crassorum (species chronica magis ac putrido — typhodes, saepe licet cum analogis crassi int. affectibus commutata): primus vero, quantum novimus, inflammatoriae naturae, qualem haud raro dysenteria prioris speciei obtineat, et venaesectionis in ea necessitatis rationem habuit, decursumque eius gradusque sat bene descripsit; in medicamentis licet contra dysent. componendis et praecipiendis nimis non solum multus variusque, sed, quod ad alteram praesertim dys. speciem, crudae et infrunitae aevi empiriae insipidaeque medicaminum mixturae indulgens *). — *Catalepsin* accuratius a similibus morbis spasmod. distinxit, typisque periodicis recurrentem eam observavit, oculis in morbi insultu apertis manentibus. — *Tetanum*, quem in pueris et senibus nunquam observasse affirmat, balneis calidis et oleosis remediis interne et externe applicandis curandum praecepit. — In *Pleuritide* et *Pneumonia* venam brachii oppositi lateris secavit, idque post breve tempus repetere suevit. — *Hepatitidis suppuratoriae* et abscessus hepatis diagnosin et decursum admodum clare descripsit, et incisionem suasit, haud occultans tamen operationis periculum. Talem abscessum suppuratione spontanea extus solvi vidit, alios puris per alvum aut urinam excretione. — *Haematuresin* periodicam saepius obvervavit, sanguinemque in ea e venis mittendum praecepit, regimenque antiphlogisticum. — *Diabetem*, quem saepe vidit, venae sectione iuxta alia antiphlogistica curavit (convenienter sic cum novissime decantata ab Anglis quibusdam huius morbi curatione). — *Lepram* atque *elephantiasin*, variasque morbi utriusque species, egregie descripsit, addens observationem, homines castratos et mulieres ab ele-

---

*) Vid. quae de Archigenis therapia antidysenterica specialius in commentat. mea de *Dysenteriae Antiquitatibus, in Operum meorum minorum acad.* T. I. (Lips. in libr. Weidmanniana 1815) dixi.

phantiasi haud corripi. Inter morbi huius medicinas viperarum carnem inprimis lau dat. — Contra dolores ischiadicos et vertebrarum (lumbarium) commendavit emetica venae sectionem, cucurbitulas, acria fomentu ad affectos locos, enemata acria, et pur gantia amara, quae saepe bene fecerint. Multos in hoc malo *ustione* sublevatos fuis addit. — *Uteri* varios morbos, cancrosam praesertim indurationem et ulserationem distinctius descripsit et curandos tradidit. —

Therapia Archigenis in universum magis ad *antiphlogisticam* methodum inclinav. Sanguinis missionem inprimis amavit, crebroque adhibuit, sicuti antiphlogisticam dia tam; nec non balnea calida, clysmata, et fomenta emollientia. Interea cum iisdem an tiphlogisticis singulari et saepe nimium illimitato studio *adstringentes* medicinas commi cere, easque praesertim in intestinorum morbis et profluviis, etsi phlogisticae fuerin indolis, commendare suevit, modo cum narcoticis, modo cum purgantibus fortioribus et iunctas; uti in dysenteria, cum opio (cui favit) vel hyoscyamo etc., in catameniis ni miis, in uteri exulceratione etc. *Purgantium drasticorum* et exaestuantium haud quidem impensus fuit praeco, leniora saepius praeferens; attamen in nonnullis illorum, ut co locynthide, aloeticis, et inprimis *helleboro (albo*, sive veratro, maxime, uti inprimis e magno Archigenis de hellebori usu fragmento ab *Aetio* servato videtur, at iuxta eum certe *nigro* helleb. quoque) dandis commendandisque interdum nimis erat facilis, atque praecipue *hierae* suae (ex huiusmodi drasticis cum amaris et resinosis vario modo com positae) permultum tribuit (vid. *Pauli Aeg.* l. VIII. p. 264. *Aetii*. T. III. S. 2. c. 19). Raphano ut emetico praeparatorio ad helleborismum fructuosius instituendum usus est et solano in cancro uteri. — Copiosissimus praesertim fuit in componendis et commen dandis medicamentis externis, tum collyriis, tum fomentis, errhinis, gargarismatibus, clysteribus, suppositoriis, apud Galenum reliquosque magno numero descriptis. Interea superstitiosis quoque interdum inhaesit, uti amuletis, hyacintho, mustelae sanguinis etc. — *Aquas minerales* bene distinxit, scil. nitrosas, aluminosas, salinas, et sulphureas.

De *Chirurgia* bene quoque A. meruit, eamque mascule et cum fructu exercuit perfecit que, novarumque quarundam operationum chirurg. auctor fuisse videtur, uti forsan *lithoto miae* cum *apparatu alto* (quem vocant) peragendae, cuius saltem primum usum ab Archige ne factum fuisse Cel. S*prengel* ex *Aetii* loco (T. III. S. 5. cap. 5) existimat **). In pa-

*) Quod quidem contra Cel. *Hahnemanni* sen. sententiam, quam Is in eruditissima egregiaque sua dis sertatione: *de Helleborismis veterum*, Lips. 1812 de veratro albo, tanquam unice ad Galeno propiora usque tempora sub hellebori nomine, dicto usitatoque statuit, contendere ausim.

**) De hac tamen re Cel. *Sprengel* in recentiore suo opere: *Geschichte der Chirurgie* T. I. ad cap. de lithotom. nihil amplius dixit. — Vid. ibid. Archigenis operationem *fistulae lacrymalis*.

ralysi Noster cauteriis in medullae spinalis regione et in vertice uti praecepit, quod omnino memoria dignum est. — In amputatione artuum, quam scitissime perfecit descripsitque, primum vasa laqueo constringenda, nervos per ambitum reducendos, periosteum abradendum esse, docuit. — Abscessum uteri scalpello incidit, adhibito primum instrumento vaginam dilatante. In hydrope crurum scarificatione cum successu usus est. —

Alium Archigenem, *antiquiorem*, ut videtur, de quo nihil praeterea constat, memoratum invenimus in Hippocratis libro (spurio at perantiquo) *de humoribus*, Opp. ed. Lind. T. I. pag. 522.

Auctores historiae medicae antiquiores, qui de *Archigene nostro* memoratu digna, multo brevius licet et partim obiter tantum, exposuere, sunt, post *Caelium Aurel.*, multa Archig. placita succinctis verbis tradentem, *Moreau* l. m., *Hier. Mercurialis* in *Variis lection.*, *Reinesius in Variis lection.* et in *Epistol.* ad *Rupertum*, *Fabricius* in *Bibl. Gr* T. XIV., *Le Clerc* l. m., et *Merklin* in Lindenio renovato, 1756. Recentiores supra laudavi.

APOLLONII Medici Plyres.

Medicorum Graecorum, *Appollonii* nomen gerentium, admodum magnus numerus, majorque forsan, quam Asclepiadum, inter Graecos Romanosque inde ab Hippocratis temporibus ad saeculum III. (vix serius multo) fuisse videtur, siquidem iam eorum Apolloniorum, quorum aut significatior aut levior et incertior fit mentio apud veteres auctores et in variis inscriptionibus nummisque, a Reinesio, Grutero, aliisque collectis, numerus vicenarium multum excedat, aliique plures, qui forte vixerint ob minorem ipsorum famam nuspiam singulariter memorati inveniantur. Atque videtur haec nominis Apollonii frequentia et vero ambitio simili modo, ut de Asclepiadum multorum nomine scimus, tempore praesertim scholarum med. Cnidiae Coaeque a derivandi et significandi divini artis medicae ortus ab *Apolline* studio quodam pruritque quo medici plures se quasi *Apollinis prolem et sacerdotes* profiteri non haesitarunt, profecta esse. Attamen minime *tot* revera exstitisse *Apollonios* diversos, *quot* medicorum sic vocatorum nomina, etsi ex parte diversis cognominibus insignita, apud veteres auctores occurrunt, curatior tum locorum ipsorum huc pertinentium, tum temporum rationumque reliquarum, quae in eruenda rectiusque illustranda antiquitatis historia respici debent, consideratio docet. Face potius critica iusto modo adhibita, nihil certius elucet, quam id, quosdam Apolloniornm, apud diversos auctores veteres dictorum, adeoque passim diversis cognominibus appellatorum, esse rescindendos, et cum uno alterove reliquorum Apolloniorum pro uno eodemque homine esse habendos, ita quidem, ut tum aliis quibusdam Apolloniis a diversis scriptoribus, eos citantibus, *diversa cognomina* addita fuerint, id quod manifesto ex comparatione eiusmodi cognominum apud *Erotianum*, *Galenum*, *Celsum*, *Caelium* etc. (uti postea videbimus) apparet, tum alii quidam Apollonii passim absque ullo cognomine dicantur, quos ideo absque errore probabili ad unum alterumve Apolloniorum notiorum et cognominibus suis certius distinctorum referre possis. Tantum itaque satis certo affirmari poterit, minorem fuisse Apolloniorum numerum, quam ex nominum ipsorum apud auctores et in monumentis obviorum multitudine coniicere quis possit, historiam illius aevi obiter tantum nec critico oculo perlustrans, neque hinc tot medicos hoc nomine utentes vixisse, quot a quibusdam historiae antiquae scriptoribus, inprimis a *Fabricio*, maximum ipsorum numerum congerente, perhibentur. At *quot* Apollonii vixerint, et *qui* ii fuerint, quorum nomina et scripta placitaque apud auctores vet. memorantur, ac *qui* Apollonii ex memoratis hoc nomine

apud veteres ut negligenti in citando incuria vel erronea confusione perperam reliquis superadditi rescindendi sint, id neutiquam *certo* modo eruere, sed coniectura tantum assequi licet. Hinc omnino *Apolloniorum medicorum*, quorum numerum satis iam magnum *aliorum* quoque Apolloniorum *philosophorum*, *grammaticorum*, *immo theologorum christianorum*, haud parva caterva adhuc auget, historia haud exiguis premitur difficultatibus, unaque, quum de longe plurimis illorum paucissimae tantum eaeque admodum indeterminatae circa aetatem vitamque eorum notationes inveniantur, obscuritatem. Neque ideo fieri potuit, quin vel a sagacissimis historiae medicae auctoribus, uti a *Fabricio* in *Biblioth. Graeca*, Dan. *Le Clerc*, *Hallero*, *Sprengelio*, aliisque haec difficultates et caligines, Apolloniorum plurium historiam obvolventes, satis clara luce illustrarentur. Neque mihi tale quid successurum esse, facile concedam. At periculum saltim facere licebit, et ex diligenti locorum potiorum, ad Apolloniorum notitiam facientium, comparatione critica videre iuvabit, an expeditior evadat implicita haec materia. Primum quidem Apollonios, quotquot invenimus, alphabetico ordine recensebimus, Fabricium in ipso sequentes, permulta licet aliter expondituri, novosque alios Apollonios addituri.

I. et II. Apollonii duo Antiocheni, pater et filius, Medici Herophilei et Empirici dicti. Hi post Serapionis tempus floruerunt, uti ex *Pseudogaleni* Isagoge cap. 4. apparet. Incertum utrius horum librum περι μυρων και ϛεφανων ab Athenaeo L. XV. citari, *Fabricius* observavit. At vid., quae inferius de hoc libro ad Ap. *Citieum* dicentur, et cfr. ad hos Ap. Antiochenos *Apollonium Biblas*.

III. Apollonius Archistrator, citatur a Galeno, de comp. med. secundum genera lib. V. pag. 383. — Pergamenus fuit, Domitiani tempore Romae degens, et auctor libr. *Euporistorum*, testante *Galeno* de comp. medic. sec. loca Lib. I. III. V. Hunc citat. distinctius Ill. *Sprengel*, *Gesch. d. Ak.* T. II. p. 41., et plura eius medicamina indicat.

IV. Apollonius Biblas, apud *Galenum* in lib. III. comm. in Epidem. Hippocratis, Tom. V. pag. 13., ubi laudat ejus librum περὶ χαρακτήρων contra Zenonem Herophileum. At hic *Apollonius*, *Biblas* dictus, idem fuisse putandus est, quem paullo supra *Apollonium Antiochenum* filium nominavimus cum Fabricio, et qui passim apud Caelium Aurel., Galenum, et Soranum *Apollonius Herophileus* filius dicitur. Hic *Apoll. Biblas* patrem suum contra invectiones Zenonis proprio libro adversus Zenonis librum de characteribus Hippocrat. scripto defendit, uti ex Galeni loco supra cit. apparet. Cum hoc Apollonio *Herophileo* sive *Antiocheno* juniore, s. *Bibla*, unus idemque esse procul dubio videtur *Apollonius Cyclas*, de quo *Hallerus* B. med. pr. I. p. 137 ex *Galeni loco* supra citato agit, et quem lectionis vitio tantum ita ab Hallero loco „Biblas" scriptum fuisse puto. Eundem Apollonium licet Galenus hoc loco pariter, ac alio loco in Isagoge patrem, *Empiri-*

cum vocet, haud concinne tamen id G. fecisse, vereque Herophileum utrumque ill
Apollonium fuisse atque diversum ab Erasistrateo, equidem nullus dubito. Notand
tamen, Herophileos interdum a Galeno aliisque etiam Empiricos vocatos fuisse.

V. Apollonivs Citiensis, s. *Cittieus*, cuius a Caelio (lib. I. Chronicor. cap. 1
et acutor. III. cap. 5.) liber II. *de Epilepticis* citatur. Citium (urbem Cypri insulae) Apoll
nii Medici patriam fuisse, notat etiam Strabo. Geogr. l. XIV. c. 34. Hunc A. *Citieum*, H
rophili sectatorem, Antiocheni Apoll. coaevum, XVIII. libros contra *Heraclidem Tar*
tinum (?) scripsisse, *Erotianus* (in Glossario voc. Hippocrat. ad vocem ἀμβη, et in pr
oemio), ait. A *Caelio*, chron. I. 4. inter *Sorano vetustiores* una cum Menecrate, P
lotimo, Chrysippo, aliisque nominatur. A *Hallero* idem dicitur discipulus *Zopyri*, co
vi Mithridatis, fonte tamen huius notitiae haud distincte indicato. An hoc ex *Niceta*? Pr
cul dubio Ap. hic *Citiensis* vel *Citieus* unus idemque est cum *Apollonio Mus*, ad que
postea, sicut statim quoque ad Memphitem, adhuc quaedam de Citieo dicentur.

VI. Apollonivs Glavcvs, qui ex *libris de interioribus* (morbis) citatur a s
Caelio Aureliano lib. Chronicor. IV. cap. 8. De hoc A. *Glauco* nihil aliud prorsus co
stat. An idem is cum priore? aut cum sequente?

VII. Apollonivs Memphites, quem Galenus in Isagoge T. IV. p. 391 et lib. I
Antidotorum citat. — *Erasistrateum* eum dicit Galenus, et *de appellationibus morborum co*
humani libros scripsisse addit (Opp. T. IV. p. 375). Eundem Memphitem librum *de articul*
(i. e. luxationibus et aliis articulor. morbis) scripsisse, *Erotianus* l. m. ait. Idem vero Erotia
nus libri eiusdem tituli *de articulis* (περι ἀρθρων) Apollonium *Citieum* quoque auctore
dicit. Igitur duo opera diversa eiusdem inscriptionis a binis hisce Apolloniis scripta fuiss
existimandum est. *Citieum* vero Apoll. revera quoque fuisse Chirurgum, operaqu
scripsisse chirurgica, probant, quae in *Nicetae collectione* graecorum chirurg. exstant
Ἀπολλωνιου Κιττιεως περι ἀρθρων πραγματεια, cuius quaedam capita ab *Antoni*
Cocchio cum Oribasio de fractis et luxatis 1754 sunt edita, atque *Apollonii* huius (? aut Mem-
phitis ?) *commentarii in Hippocratis l. de articulis*, adhuc graece inediti, ex eadem *Nicetae*
collect. ab *Hallero* (Bibl. chir. I. 113) citati. Denique invenimus quoque in *Oribasii* col-
lectione med. L. VII. duo capita (c. 19. et 20.) *Apollonii*, nullo cognomine insigniti *de*
scarificatione (περι ἐγχαραξεως· ἐκ των Ἀπολλωνιου). An horum caput 20., in cuius
inscriptione Apollonii nominis repetitio deest, Apollonio, aut an potius Oribasio ipsi tri-
buendum sit, *Hallerus* quidem dubium relinquit; equidem vero, quin Apollonio id ad-
scribam, eo minus dubitare malim, quum caput illud 20 naturali nexu tam argumenti
quam dictionis cum cap. 19. cohaereat, et optime ut continuatio huius cap. considerandum

sit, et quum in capite hoc 2omo Auctor de pestilentia vehementi, in Asia saeviente, narret, a qua *ipse* fuerit correptus, et a quo morbo ipse se liberaverit scarificationibus admodum largis duarum librarum medicar. (λιτρων) in cruribus sibi factis, An vero haec *de scarificatione* capita apud Oribasium Apollonii *Memphitis*, aut an *Citiei* fuerint, certo definiri nullo modo potest. Certe *Memphitis* ille, sicut inter reliquos Apollonios fama et auctoritate scriptisque praeclare eminuisse, ita etiam in chirurgicis aeque, ac *Citieus*, excelluisse videtur. An *Apollonii duo*, quos *Celsus* libr. VII. in praefat. ut chirurgos celebres profert, *Memphitis* et *Citieus* fuerint? Equidem existimem, ob reliquorum virorum, ibidem dictorum, consociationem aetati fere respondentem. Caeterum Apollonius *Memphites* Apollonio *Citieo* (s. Mure, ut postea vid.) aliquanto antiquior fuisse, et circa Olymp. CXXX. vixisse, primumque Herophili sectator fuisse (*Galeno* saltem id in prooemio ad Definition. med. monente), postea vero ad Erasistrati scholam transiisse videtur. Idem laudatur quoque ab *Aetio* (lib. VII. cap. 20.) ut remedii ad sugillationes auctor, et a *Scholiaste* vet. ad *Nicandri Theriaca* (Fabric. Bibl. Gr. ex edit. *Patris* mei, T. IV. p. 354): — Huius A. *Memphitis effigies* depicta exstat in *Gronovii* thesaur. Antiq. Gr. T. III. sub litt. II.

VIII. *Apollonius* Μυς s. *Mus*, ab aliis inter *Empiricos*, ab aliis inter *Herophileos* relatus est, huius in testimonium a *Clerico* vocato loco apud Celsum l. V. in praefat. (parum tamen id probante, quum ibi Apollonius, „qui *Mus* cognominatus est", solummodo ut auctor operum de medicamentor. facultatibus citetur, haud vero expressius Herophileus dicatur), rectiusque forsan in testimonium vocando *Erotiano* l. m., ubi is Apollonium *Citiensem* ut auctorem librorum XVIII. contra tres *Heraclidis* (Erythraei) libros ad Bacchium scriptorum profert, et hunc Apoll. *Herophileum* vocat. Etenim primo quidem intuitu hic Erotiani locus haud de Ap. *Mure* intelligendus esse videtur, quum non is sed *Citiensis* ibi dicatur. At re curatius examinata ut rem certam stabiliendam inveni, hunc *Citiensem* (de quo vid. supra) et Ap. *Murem* revera *unum eundemque* fuisse. Nam non solum *Strabo* (Geogr. l. XIV. cap. 54. T. VI. ed. *Tschukke*) de hoc Ap. Mure expressis verbis dicit, eum Herophileum et coaevum Heraclidis Erythraei fuisse, sed ipsum auctorem operis critici de secta Herophili dicunt *Galenus*, de composit. med. sec. loc. Opp. T. III. p. 49 (Operis Apollonii M. περι της Ἡροφιλȣ αἱρεσεως librum XXIX citans), et *Caelius Aurel.*, Acutor. l. II. cap. 13, Apollonii *Mys* librorum *de secta Herophili* librum XVIII. allegans. Hunc vero librorum XVIII. contra Heraclidem Erythr. auctorem *Erotianus* in praef. appellat Apollonium *Citieum*. Quare Cel. *Sprengel* quoque (c. 14. T. I. p. 419) Apollonium Mys *e Citio* natum appellare adductus est. De *aetate* vero huius Apollonii dubia et contrariae auctoritates exstant. *Strabone* enim teste fere hic Apollonius *Mys* coaevus Heraclidis Erythraei fuisse, et adhuc ipso *Strabonis*

tempore, (καθ' ἡμᾶς), aut saltem *haud multo antiquius*, vixisse dicitur. Strabonem vero circa Julii Caesaris et Imp. Augusti aevum floruisse scimus. Neque obstat huic aetati Apollonio consignandae locus aliquis ex iis, qui apud *Galenum* de Apollonio Mure occurrunt, aut saltem ad hunc referendi sunt. Sed confirmari potius illa Ap. aetas videtur Galeni ipsius testimonio, dum is repetit, (de compos. med. sec. loc. l. III. V. VII.) Apollonium *Herophileum*, quem e toto contextu aliisque locis de hoc Ap. apud Galenum exstantibus, summa cum probabilitate *Murem* nostrum fuisse iudicandum est, aliquanto *ante Archigenem* et *Andromachum* juniorem (itaque fere Strabonis tempore) vixisse, et diu Alexandriae degisse. At vero *Le Clerc* (l. m. p. 372 et 377) difficultatem circa hanc aetatem non solum ex eo oriri putat, quod *Celsus* (in praefat. ad libr. I.) de Apollonio sine cognomine, quem ille *Le Clerc* unum eundemque cum A. Mure fuisse suspicatur, ut aliquanto *post* Heraclidem vivente loquatur, sed ex eo etiam, quod *Heraclides* ipse, qui discipulus *Mantiae* Herophilei fuerit, nullo modo tam sero aevo, sed certe versus finem saeculi XXXVIII. vixisse putandus sit. Error autem *Clerici* statim detegitur nobis, invenientibus, Clericum confudisse Heraclidem *Tarentinum*, quem putabat, cum Heraclide *Erythraeo*, qui omnino multo iunior illo fuit. Et Celsi auctoritas nulla in hac quaestione habenda est, quum illo Celsi loco minime expressis verbis de Apoll. *Mure*, sed probabiliter de Apoll. *empirico* s. Erasistrateo *antiquiore*, *A. Antiochenum* putes, sermo sit. — Porro *Hallerum* quoque in *Bibliotheca anatomica* I. p. 61 et *chirurgica* I. 63., errore forte Clerici seductum, Apollonii Muris aetatem nimis antiquam habuisse, eumque Herophili *discipulum* dixisse videmus: sed *Herophileus* tantum fuit (quod nomen plures Herophili sectatores ad Asclepiadis usque tempus et ultra gerere sueveruut), neque ipsius Herophili auditor. Neque etiam ut talis ullibi locor. apud Galenum aliosque veteres recensetur. In *Biblioth. med. pract.* (T. I. p. 134) Hallerus errorem hunc emendavit, Apollonium Mur. hic inter *Herophileos nuperos* ad tempora Augusti aut paulo prius, ex *Strabonis* testimonio, referens. Denique Cel. *Sprengel* (l. m. T. I.) in indice chronologico Apollonii Muris aetatem nimis etiam vetustam reddit, a. 230 ante Chr. eam computans, contemporaneam sic cum Heraclidis Tarentini aetate; idem sive dubio eodem commutationis errore, ac Clericus, seductus.

Apollonius hic forsan *etiam* pluribus locis apud Galenum (uti commentar. II. in l. III. Epidem. T. IX. p. 239 40) *Empirici* nomine indicatur. At postea, sub n. XX., videbimus, *alium quoque* Apollonium, scil. *Antiochenum*, nisi plures, hoc empirici cognomine Galenum comprehendisse. Apollonii *Muris* Opus fuisse videtur, quod *ἀπορίςων* sive *parabilium* nomine a *Galeno* (Antidot. II.) citatur. Praeter hoc opus scripsisse qnoque dicitur a *Hallero* libros XIX. *de pulsu*, a *Galeno* (de different. puls. IV.) memoratos, quorum tamen libror. auctorem Apollonium *Memphitem* potius habendum esse censeas. Atque quum Apoll. Murem cum *Cittieo* pro uno eodemque declarare li-

ceat, illi quoque praeter libros supra apud *Cittieum* citatos, *parabilium medicamentorum* (*ἀπορίστων*), etiam libri *de Epilepticis* tribuendi erunt.

IX. Apollonivs ὁ Ὄφις, ab *Erotiano* solo in prooemio sic citatus, de quo vid. infra ad Apollon. ὁ Θηρ.

X. Apollonivs Organicvs, cit. a *Galeno* de compos. med. sec. gen. l. V. T. II. p. 591, ut Asclepiade antiquior. Idem is esse omnino videtur, quem supra Ap. *Archistratorem* diximus.

XI. Apollonivs Pergamenvs, apud Galenum nusquam occurrens, citatur ab *Oribasio*, Euporist. l. I. cap. 9. et libr. ad Eustath. VIII., cap. 13. ubi observasse ille fertur, multos, quibus hydrophobia ex alia causa supervenerit, sanatos fuisse, neminem vero, qui ex canis rabidi morsu in hydrophobiam inciderit. *Clericus* errasse videtur, quum illum A. Pergamenum etiam a *Plinio* mai., in quo tamen nuspiam quid de illo expressius inveni, et a *Varrone* citari dicitur. Ex loco illo apud Oribasium conicii possit, hunc eundem esse cum Apollonio auctore fragmenti supra dicti *de scarificatione*, in eiusdem Oribasii Collect. Med. exstantis, sive huius auctor fuerit Ap. *Cittieus*, sive *Memphites*, sive *Antiochenus* senior, siquidem illo loco in l. Euporiston *A. Pergamenus* ut scarificationis tibiarum suasor (convenienter cum fragmento illo in Oribasii Collect.) laudatur. Neque obstaret huic coniecturae Pergameni cognomen, siquidem tale haud solum ex urbe patria, sed ex domicilii quoque loco dari potuerat, neque raro exinde addi suevit. Sed rectius probabiliusque A. Pergamenum hunc pro uno eodemque cum Apoll. *Archistratore* supra dicto declarare posse mihi videor propterea, quod Galenus (uti supra pag. 14. ex eo dixi) *hunc* Pergamenum fuisse notaverit. Aut an *hic* et *Memphites idem*?

XII. Apollonivs Pitanaevs, a *Plinio* H. N. l. XXIX. cap. ultimo ut auctor medicamenti ad suffusiones dictus. De hoc nihil praeterea constat. Anuon is solummodo librarii cuiusdam sphalmate sic vitiose loco *Cittiei* scriptus fuerit? Fere existimem.

XIII. Apollonivs Stratonicvs, ὁ ἀπὸ Στρατωνος, i. e. ex Stratonis, qui Erasistrati discipulus fuit, schola (uti iam *Fabricius* interpretari maluit, quam cum Tiraquellio, quem in eo *Haller* Bibl. m. pr. I. p. 124 sequutus est, illum dicere Stratonis *filium*). Inter *Erasistrateos* a Galeno censetur, eiusque *de pulsibus* opus ab eodem laudatur (de different. puls. l. IV.). Nullum alium hunc Stratonis discipulum fuisse, quam Apollonium *Memphitem*, iam *Fabricius* suspicatus erat, atque vix dubium ex ipso Galeni loco relinquitur. Quare *Hallerus* etiam hunc A. Stratonicum solo *Memphitis* nomine apellare non dubitavit. Atque, quum ita *Memphitis* cum hoc Stratonis Apollonio pro uno sit habendus, *aetas* Memphitis supra expressa hinc eo certior evadit.

XIV. Apollonius Tarsensis, a Galeno aliquoties ut medicamentorum quorundam auctor citatus (in libris de comp. med. sec. genera et sec. loca), Galeni videtur coaevus fuisse. Nam γνώριμον s. familiarem, collegam, eum Gal. vocat (T. II. p. 589).

XV. Apollonius ὁ Θήρ, s. *Fera*. Ita vocatur ab Erotiano ad voc. ἄμβην, causa singularis huius cognominis nulla patente, atque idem is esse videtur, ac Apoll. ὁ Ὄφις supra dictus. Aetas eius incerta est, at probabiliter celebriorum antea dictorum Apollonior. aetate paulo inferior, post Asclepiadem putanda. *Bacchii* enim, glossarii Hippocratici auctoris, brevi post Herophilum viventis, librum explanatorium ab hoc A. Fera in epitomen redactum fuisse, *Erotianus* addit. Unde de aetate illius A. saltem aliquomodo iudicandum. Hunc A. *Mys* fuisse putem.

XVI. Apollonius Thespianus, a Galeno (de comp. med. sec. loc. T. II. p. 589) citatur. Praeter hunc locum nullibi aliam eius mentionem factam novi. An is forsan idem cum Apollonio *Hippocratico?*

XVII. Apollonius *senior*, sic ab Erotiano ad voc. ἄμβην ut huius voc. commentator dictus. Hunc *Fabricius* non habet; sicut etiam reliqui, quos addam, Apollonii, duobus ultimis exceptis, ab ipso (etsi ex parte in indice ad Galenum dicti) l. m. non recensentur. An ille A. senior forsan *Memphitis* est? Aut, quem nunc dicam, A. *Hippocraticus?* Nihil praeterea de ipso exstat.

XVIII. Apollonius Hippocraticus, uti hunc vocare malim, quem *Hippocratis discipulum* fuisse *Galenus* ait (comment. III. in Hipp. libr. de vict. rect. in acut., cap. 2), et quem Idem *alio* loco (de optima secta cap. 14.) *Hippocratis auditorem* dixit, qui febricantibus paucissimam tantum aquam concesserit. Ab Erasistrato hunc Apollonium (scil. ex ipsius scriptis ac memoriae traditis) vituperatum fuisse ob parsimoniam in aqua febricitantibus propinanda, Galenus loco *priore* (huic posterioris testimonium eo magis augente) observat. Nullum huius Apoll. librum Galeni tempore amplius exstitisse, idem animadvertit, eo forsan antiquitatem illius Ap. comprobans. Certe antiquissimus omnium hactenus dictorum fuit is A. Hippocraticus, etsi neque aetas definitius, neque patria eius expediri possint. Invenitur quidem apud *Hippocratem* ipsum (Epidemicor. III. Aegrot. 45) historia morbi lethalis *Apollonii* cuiusdam *Abderitani*, quem Hipp. bene noverit, et in hoc morbo curaverit; sed prorsus non novimus, an hic Apoll. Abderitanus medicus fuerit, nec ne.

XIX. Apollonius Clodius, s. *Claudius*, semel a Galeno (Antidotor. II.), et ex eo a Fabricio T. XIII. sub voc. *Claudius*, et a Clerico et Hallero citatur. Hoc tamen cognomen solummodo ex scriptionis vitio et negligente commutatione cum *Glaucia* Apoll. perperam irrepsisse, equidem existimem.

XX. Apollonius Empiricus, a Galeno saepius sic vocatus, supra iam a me ad Apollonium Mys dictus est. Probabile mihi videtur, eum, quem Galenus ita citat, fuisse Apoll. *Antiochenum filium*. Nam A. *Empiricum* librum περὶ Ἱπποκράτης χαρακτήρων contra *Zenonem* Herophileum scripsisse, Galenus refert (T. V. p. 415). Contra eundem hunc Zenonem Heroph. libros quoque scripsisse Apollonium *Biblam*, atque probabiliter hunc nullum alium, quam A. Antiochenum filium fuisse, supra vidimus. Fieri tamen potest, immo ex loco apud *Galenum* antea cit. coniicere licet, alterum quoque A. *Antiochenum*, scil. *patrem*, appellatum fuisse *Empiricum*, atque *hunc* A. *patrem etiam* librum apologeticum pro Hippocrate contra *Zenonem* illum scripsisse, quippe quum Galenus ibi addat, A. *Empiricum* confecisse librum dictum *ante* Appollonium *Biblam*. Utique circa rem hanc explicationis difficultas et obscuritas quaedam restat.

XXI. Apollonius Pharmacopola, hoc cognomine a solo *Hallero* (Bibl. chirurg. I. p. 60) nuncupatus, at neque a Galeno neque ab alio quodam auctore vetere eodem epitheto cognominatus, ex omnium, quae *Hallerus* de eo collegit, locorum inventorumque diligenti comparatione haud pro peculiari et ab aliis A. diverso, sed, quod ad maximam locorum illic citatorum partem attinet, pro Apoll. *Memphite* habendus est. Hoc non solum *Galeni* loca a Hallero citata, quo iste Apoll. Egypto vixisse et Andromacho aliquanto senior fuisse dicitur, sed aliae quoque pharmacorum ipsius citationes complures tum apud Galenum, tum inprimis apud *Aetium*, ubi is (L. VI. c. 95) expressis verbis *Memphitis* vocatur, comprobant. Haud tamen negare velim, aliis quibusdam locis, ab Hallero in A. Pharmacopolae arbitrarie sic vocati testimonium allatis, Apollonium *Cittieum* s. *Murem* aequaliter potuisse significari, nullo scilicet ibi addito cognomine.

XXII. Apollonius Aphrodisiacus hoc nomine semel citatur Galeno (de comp. med. sec. loca l. II.), et ex eo a Cel. *Sprengel* (*Gesch. der Chirurgie* T. I. p. 11) ut auctor remedii externi ad capitis vulnera. Praeterea nullibi A. hoc cognomine laudatum invenimus. Ex ipso autem Aphrodisiaci (scil. idem quod *Cyprii*) cognomine coniicere forte licet, hunc fuisse *Cittieum* supra dictum, ex Cypro quoque oriundum.

XXIII. Apollonius Cyprius, ita semel apud *Galenum* (*Meth. med.* l. I. Opp. ed Chart. T. XIII. p. 1012) scriptus, re curatius considerata, haud Apollonius sed Apollonides *Cyprius* fuisse putandus est. Nam non solum de illo Ap. Cyprio refertur a Galeno, eum fuisse Methodicum, discipulum *Olympii*, et praeceptorem *Juliani*, medici Alexandrini et Galeno coaevi, sed in eodem supra cit. Gal. libro paulo prius (p. 1010) expressis litteris idem scribitur *Apollonides Cyprius*. Atque eiusdem *Apollonidis Cyprii* medicamenta quaedam dicuntur etiam ab *Aetio* (T. III. c. 48.). Hinc illud „*Apollonius*“ in priore Galeni loco solummodo sphalma apographicum fuisse censendum est.

XXIV. Apollonius Decimus Servilius, Romanae originis. Huius nomen solummodo servavit inscriptio vetus in ipsius sarcophago, a *Reinesio* primum, et ex hoc a *Fabricio* descripta:

D. L. Apollonii Medici D. L. Ambrosia fecit Patrono suo et sibi et suis. Et inferius versus hi:

Ὡδ᾽ Επαφε *) γεννημα σοφοις ἐπιεικελος ἀνηρ
Κεῖμαι Ρωμαιων σπερμα πολυκτεανων
Κλητομενος Σερϐιλιος, ἐις ἐτη ἐλθων
Εννεα πε δεκαδων και τρια, ὁσσ᾽ ἐλεγον.

Haec inscriptio in via, quae a Neapoli Nolam ducit, prope Vesuvium, inventa fuit.

Praeter sat numerosos hos Apollonios, peculiaribus cognominibus apellatos (etsi pluries confusos) passim etiam *alii Apollonii*, *nullo cognomine addito*, a Galeno, Celso, Oribasio, Aetio etc. et in monumentis vet. memorantur (uti aliquoties jam vidimus). Ad hos Apollonios prorsus *incertos incognitosque*, de quibus nihil amplius dici potest, referendi quoque sunt tum *Apollonius*, ab *Apuleio* (in asini aurei l. IX, morsus a cane rabido) dictus, *aliusque* vetustior, *Cyri Archiatri* pater, itidemque Apollonii a Rhaze et aliis Arabibus simpliciter citati. Veri omnino haud absimile est, Apolloniorum horum plures inter supra singulatim recensitos esse comprehensos. — Praeterea aliquot etiam *Apollonides medicos* citatos invenimus.

Denique *alios* multos etiam fuisse *Apollonios* scimus *non Medicos*, sed tum Historicos, tum Philosophos, tum Mathematicos etc., inter eosque aliquos celebriores, uti *Apollonium Tyaneum*, theosophiae et mysticae naturae contemplationi deditum, quem *Fabricius* perperam Apolloniis medicis accenset, et cuius vitam *Philostratus* singulari opere panegyrico scripsit, tum Apoll. *Alexandrinum Dyscolum*, A. *Pergaeum*, A. *Rhodium*, A. *Tyrium*, aliosque; de quibus nobis non agendum est.

* * *

Ex illa, quam non ita levi labore perfecimus, *Apolloniorum Medicorum* plurium lustratione iam faciliori opera diiudicari poterit, *quinam Apollonii* fuerint *certius noti*, et *qui incerti*, nec non *qua aetatis et doctrinae ratione* et *quo ordine chronologico* probabiliore diversi A. notiores sint distinguendi et disponendi. Reiectis itaque nunc iis Apolloniis, quos solummodo *confusione et erronea vel fortuita multiplicatione* cognominum reliquis per-

---

*) An ex hoc „Cypria soboles", hunc Apollonium e *Cittiei* gente fuisse, suspicari liceret? Ipse Romanum se dixit.

peram superadditos esse supra vidimus, *sequentes* Apollonios, ni fallor, ut *certo* olim viventes scribentesque, chronologico ordine quantum per difficultates fieri potest exarato, statuendi erunt:

1. APOLLONIVS HIPPOCRATICVS, omnium antiquissimus, quem circa Olympiad. XC—CX. vixisse existimem.

2. APOLLONIVS MEMPHITES, passim quoque Herophileus dictus, rectius vero Erasistrateus vocandus, procul dubio *idem is*, ac Apollonius *Stratonicus*, Apollonius *Archistrator*, et Apollonius *Organicus*; probabiliter circa Olymp. CXX. artem in Asia minori exercens. Ad hunc A. Memphitem itaque, praeter emplastra apud Aetium sub ipsius nomine venientia, et praeter loca supra cit. apud *Caelium*, ubi *Memphitis* „diabetem cum hydrope confudisse“, atque „omnibus animalibus in intestinis natis, praesertim quum mortua sint, vim morbificam tribuisse“ dicitur, nec non alium locum apud *Galenum* (feminis dentes triginta esse), haec referenda quoque erunt, quae tum de *Stratonico* A. dicuntur a Galeno (de differ. puls, IV, c. 17), pulsum ab ipso tributum esse dilatationi arteriae, quae fiat a spiritu, e corde misso (ex Erasistrati doctrina), tum quae de *Archistratore* *) a Galeno narrantur, eum plura pharmaca contra auditum difficilem (de comp. med. sec. loca I.), ozaenam, aphthas (ib. II. V.) invenisse, et succum cyrenaicum in angina laudasse, nec non encephalitidem ab insolatione accurate descripsisse (lib. II.), sin alias omnia haec observata ad Archistratorem s. Memphitem pertinent, tum quae de A. *Organico* a Galeno (comp. med. sec. gen. l. V.) feruntur, eius medicamentum ad carbunculos ab Asclepiade citatum fuisse.

3. APOLLONIVS CITIEVS **), idem *Mus* quoque vocatus, idemque crebro *Herophileus*, et (apud Hallerum) *Pharmacopola* dictus. Aetatem supra iam eruere studuimus. De hoc Apoll., quem annon Erasistrateis potius accenseam, adhuc incertus haereo, hic quaedam, in quae serius incidi, ex *Athenaeo* et *Plinio* adjungam, quibus supra de eo dicta clariorem lucem accipere videntur. Etenim *Athenaeus* (Deipnosoph. l. XV.) *Apollonii* mentionem facit,

*) Quem cel. *Sprengel G. der Ak.* T. II, p. 41 *Pergamenum*, atque libri *Euporistorum* auctorem fuisse dicit, eum aliquatenus cum A. *Antiocheno iuniore*, et cum *A. Mure* confundens.

**) De huius libris adhuc superstitibus et supra iam e *Niceta* citatis, *de articulis*, et *Commentar.* in Hippocr. de *articulis*, *Hallerus* in Bibl. chir. I, 29. haec habet: „APPOLLONII CITIAEI *de articulis* capita 37. (codex), *cum tabulis* 28, sunt in Biblioth. *Parisina*, nro. 2247. Alius codex est inter *Mediceos* in collectione *Nicetae*, in quo (eiusdem Citiei) *commentarii in Hippocratem de fracturis*, pariter *cum iconibus*, continentur. Tres libri sunt (scil. commentarior.), articuli 54. Solum specimen *Cocchius* edidit. Eas ad dislocationes ossium pertinentes figuras *Spinius* viderat.“

qui *de coronis et unguentis* (περι ςεφανων και μυρων) librum scripserit, unde *Myronides* appellatus fuerit. Ex hoc Apollonii *Myronidis* libro *Athenaeus* ipse *fragmentum* descripsit haud exiguum *de unguentis variis bene odorantibus* (Irino, Rosaceo, Croceo, Cyprico etc.), quod ita incipit: Ἴρις μεν ἐν Ἤλιδι χρηςοτατη, και ἐν Κυζικω. etc. (*Athenaei* Deipnos. edit. *Casaubon.* p. 688 et initio p. 689). Apollonius hic ab Aethenaeo expresse Herophileus dicitur. Atque *Plinius* in *elencho* operis sui (qui in editionibus antiquioribus *primum* ipsius operis librum constituit, quem vero *Harduinus* in sua editione Plinii non huius auctoris sed serioris epitomatoris, attamen prisci, laborem fuisse ostendit) ad librum XXVIII. *Apollonium qui* Μυρωσιν (i. e. artem cosmeticam et unguentariam, scil. *tradiderit*) nominat. (In ipso tamen textu libri XXVIII, quem ideo bis perlegi, hunc Apollonium prorsus non dictum inveni). Atque *Harduinus* in suo auctorum a Plinio citatorum indice (ad egregiam suam Plinii editionem in fol. T. I. p. 53) de hoc Apollonio addit: eum Herophileae sectae medicum fuisse, Μυς cognominatum, et ex eius *de unguentis libro* (eodem, quem Athenaeus allegat) *Plinium* multa in libro XIII. transscripsisse. Id etiam perspicienti mihi hunc librum XIII, et comparanti huius capitis secundi partem, incipientem a verbis: „Irinum Corinthi etc.", cum Athenaei loco cit., unaque *Harduini* notationes ad h. l. respicienti, clare patuit. Hinc auctorem illius operis non tam A. Antiochenum (uti supra ex Fabricio attuleram), sed *Citieum* putare, atque de epitheti Apollonii huius „Μυς" origine suspicari licebit, id solummodo ex abbreviatione vocis Μυρονιδης ita ortum esse, ut per fugitivum librariorum calamum Apollonius Μυρ. in Apoll. Μυς mutatum fuerit, et sic vitiose postea in operis Ap. exemplaria et citationes irrepserit. Interea non praetervidendum est, eundem Athenaeum alio loco (l. XII. p. 578.) auctorem illius operis περι μυρων και ςεφανων *Apollodorum* dixisse, et in alio itidem l. (p. 691) auctorem illum solo verbo *Myronidem* citavisse. Sed fieri facile quoque potuit, immo probabiliter factum est, ut nomina *Apollonius* et *Apollodorus* a veteribus, nisi auctoribus, certe librariis interdum confunderentur, quod in ipsis Galeni operibus aliquoties accidisse videtur. Forsan ex tali coniectura etiam *Apollodori Citiei*, qui a *Dioscoride* passim sic citatur nec non a *Plinio* (l. XIV, T. II. p. 191, *Citieus*, „qui volumine quodam ad Ptolemaeum, quae vina is biberet, scripserit", et alter, *Tarentinus*), nomen in *Apollonii* Citiei nomen rectius mutandum foret; quod tamen minime pro certo contendere velim. Caeterum ex illis apud Athenaeum et Plinium locis omnino *Pharmacopolae* (unguentarii) epitheton, quod apud Hallerum Apollonio absque alio cognomine tribui diximus, vindicari, unaque, hunc Halleri Apollonium, (Bibl. Chir. I. 60.) de quo ille incertus mansit, revera *Myronidem*, hinc *Citieum* fuisse, comprobari poterit. Atque reapse ex numerosis medicamentorum compositionibus, quas *Galenus* (de med. comp. sec. loca, et sec. gen.), *Aetius*, et *Oribasius* ex *Apollonii Herophilei* libris ἐυποριςων adferunt, eo probabilius fit, hunc in

praecipiendis medicamendis externis, praesertim fusissimum auctorem, sive eum *Citieum*, sive Antiochenum Herophileum fuisse existimaveris, *Myronidis* nomen prae reliquis aptissime meruisse. Videtur tamen, cum ipsius medicamentis varia quoque *Apollonii Memphitis*, et *Pergameni s. Antiocheni*, medicamina saepius confusa fuisse. — Laudat Galenus A. *nostrum*, quod is medicamenta plenius, quam Archigenes, et cum curatiore discrimine descripserit, vituperat tamen, quod non satis causas morborum distinxerit et contraria multa miscuerit. Ex libris 29 *de pulsu*, quos Nostro *Caelius* tribuit, locus ab hoc adfertur, qno ille pleuritidis sedem et in pleura et in pulmone simul posuisse dicitur. An forsan tam *Memphitis* quam *Citieus* libros *de pulsu* scripsere?

4. APOLLONIVS ANTIOCHENVS *pater*, verosimiliter idem inprimis, quem *Empiricum* quoque diximus, antiquiorque ex A. Herophileis. An *hic* fuerit *Antiochenus* (uti putare malim), quem etiam libros *ἀποριςῶν* conscripsisse Galenus ait, aut an *filius*, certius determinari nequit.

5. APOLLONIVS ANTIOCHENVS *filius*, idem is, qui *Biblas* quoque vocatus est, nec non a Galeno pariter *Empiricus*, et ex Herophileis iunior. An *huius*, aut *patris*, aut *Pitanei* liber est *περὶ βοτανῶν*, cuius *Nicandri Scholiastes* meminit, nescimus.

6. APOLLONIVS ὁ Θὴρ s. *ferus*, *Ophis* quoque dictus. Huius, quem fere cum Apollonio *Citieo s. Myronico* unum eundemque existimare malim (testimoniis tamen certioribus deficientibus), nomen singulare simili modo, ac apud A. Μῦς antea dixi, ex abbreviatione inscriptionis operis *περὶ θηρίων*, s. de animalibus venenatis, et vitiosa inde facta citatione et lectione ortum esse suspicarer, ubi modo hic quoque supponere licebit, auctorem operis illius, quod saepius a *Plinio*, *Nicandri Scholiaste*, *Aeliano*, et *Athenaeo* sub *Apollodori* nomine citatur, per nominum *Apollodori* et *Apollonis* commutandorum facilitatem rectius scribendum esse *Apollonium*. Quod an cum probabilitatis quadam specie concedi poterit, videant doctiores. — Hi tres Apollonii (4. 5. 6.) intra Olymp. CXX — CXXX. vixerunt.

7. APOLLONIVS TARSENSIS, Galeni aevo degens.

De *reliquis Apolloniis* supra recensitis, quotquot ipsorum non cum iis, quos hic denuo lustravi, in unos eosdemque confluant, scil. praeter A. *Pergamenum*, quem eundem cum *Archistratore*, hinc unum fuisse cum *Memphite*, magis magisque opiner, de *Glauco s. Glaucia*, *Pitaneo*, *Thespiano*, *Seniore*, *Clodio*, *Aphrodisiaco*, neque circa aetatem, qua vixerint, neque circa scripta, quae ediderint, certi quid extricari a me potuit.

Epimetri loco subiungam hic textum graecum *fragmenti Apollonii* aut *Memphitici* s. Erasistratei (quem ut eius auctorem censere equidem praeferrem), aut *Citiei* s. Mus. *de scarificatione*, quod in *duo capita* divisum *Oribasius* nobis servavit, et de quo jam supra (p. 16. 17) dixi. Fragmenti huius, quod etiam argumento suo et expositionis satis scitae idoneaeque ratione medicis commendabile, ad scarificationis antiquam historiam iuxta *Antylli* et *Heliodori fragmenta* perbene facit, textum hunc graecum ex *Matthaei* Opere supra laudato descripsi, denuo recensui, lectiones codicis Moquensis variantes a b. *Matthaei* in annotatiunculis subiectas comparavi, atque quasdam earum, quae mihi inprimis idoneae visae sunt, in ipsum textum recepi, relinquens reliquas, ob alius codicis (scil. Romani) cum illo comparandi defectum, extra illum adhuc. Quasdam *Matthaei* notationes, minus idoneas commodasve visas, omisi; aliasque proprias subiunxi. Versionem *Rasarii* addidi, paucis tamen locis aliquantum mutatam. Atque sic *primum seorsim* editum hoc Apollonii nostri fragmentum lectoribus medicis aliisve graecophilis haud iniucundum fore spero.

Κεφ. ιθ. (Oribasii libri VIII.).

Περὶ ἐγχαράξεως [1]). Ἐκ τῶν Απολλωνίου.

Καταμαθὼν, ὅτι ἐις τόνωσιν καὶ τὸ ὁπωσδήποτε παραφυλάσσειν ἔχειν [2]), ἡ πλεῖςη γίνεται συνέργεια ἐκ τοῦ ἅιματος, ὡς μὲν ἐπιπάν πλεονάζοντος, ἔςι δ᾽ὅτε κατὰ τὴν ποιότητα ἐπὶ τὸ χεῖρον τρεπομένου. ἁρμοζειν ὑπέλαβον, πλεονάζοντος μὲν, τὴν ἐλάττωσιν, διεφθορότος δὲ, τὴν ἀλλοίωσιν. Τὸ μὲν ὄυν φλέβας διαιρεῖν πολλάκις τοῦ ἔτους, ὄυκ ἐπιτήδειον ἡγούμην [3]), ἐννοῶν,

Cap. 19.

Apollonii de scarificatione.

Cum ad corroborationem, et quamlibet corporis tutelam, sanguinem conferre plurimum didicerim, is ipse vero plerumque redundet et interdum qualitate in pejus vertatur, existimavi, ubi redundat, imminutionem, ubi corruptus est, immutationem convenire. Venas igitur eodem anno saepe incidere, non esse accommodatum censui: quoniam una cum multo san-

---

1) Recentius hoc ἐγχαραξεως (loco τȣ σικυας ἀποβαλλειν) verbum aevo est Hippocratico, neque hinc apud Erotianum, neque apud Foesium invenitur, primumque apud *Aretaeum* occurrit. Quare exinde etiam depromendum aetatis *Apollonii* auctoris huius fragmenti, ut Hippocratis aevo multum certe recentioris, aliquod erit testimonium. *Harl.*

2) Duo infinitivi sine copula hoc modo consistere nequeunt. Ergo aut ἐχειν delendum, aut ante id aliquid interponendum, veuti: και ὑγιεινῶς, seu σωτηρίως; vel παραφυλ. corrigendum, mutandumque in παραπεφυλαγμενως. Sine codice (alio) nihil certi definiri potest. *Matth.*

3) Patet ex prudenti bonoque hoc praecepto, medicum scitum cautumque indicante, auctoris tempore

ἔτι ἅμα τῷ αἵματι πολὺ συνεκκρίνεται τὸ ζωτικὸν πνεῦμα. Τούτου δὲ ἀναλισκομένου, πυκνότερον ὅ τε ὅλος ὄγκος καταψύχεται, καὶ πάντα τὰ φυσικὰ ἔργα χείρω γίνονται. Ἐδοκίμασα οὖν ἀπὸ τῶν ἀκυρωτάτων μερῶν, οἷον ἀπὸ τῶν σκελῶν, κατ᾽ ἐγχάραξιν ποιεῖσθαι τὴν ἀφαίρεσιν, μετροῦντας, τῇ τε ἕξῃ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῇ χρείᾳ, τὸ πλῆθος. Ἄριστον δὲ τὸ βοήθημα, εἴς τε τήρησιν τῆς ὑγείας, καὶ εἰς ἀνάκτησιν, ὁπότε παρατραπῇ 4), ἢ ὑπὸ τοιῶνδέ τινων αἰτίων. Μηδεὶς μέντοι ὑπολάβῃ, μὴ ἐκβάλλειν τὴν φλεβοτομίαν. Ἐγὼ γὰρ ἐκείνην μὲν ἐπὶ τῶν μεγίστων καὶ κινδυνωδεστάτων παθῶν οὐκ 5) ἀπολείπω, ἐφ᾽ ὧν πολὺ καὶ ἀθροῦν αἷμα ἐκχέαι δεῖ. Πρὸς γὰρ τὰς σφοδρότητας τῶν παθῶν αἱ ἀθρόοτητες τῶν κενώσεων εἰσὶ κατάλληλαι. Πληθώραν δὲ σύμμετρον, μέλλουσάν τι ποιήσειν κακὸν, καὶ ἤδη παραπτομένην τῆς εἰς τὸ νοσῶδες παρατροπῆς, ἐπὶ ταῖς ἀμυχαῖς ταραχθεῖσα κνήμη, καὶ ἐκδοῦσα ἄλυπον, καὶ ὅσην θέλομεν, τὴν ἐπίδησιν 6) τοῦ αἵματος, ἐπιλύεται χωρὶς ἰσχυρᾶς τῆς περὶ τὸν ὄγκον συγκινήσεως. Πολλάκις μέντοι

guine spiritum quoque vitalem effundi intelligebam: quo crebrius exhausto, tota corporis compages refrigeratur, et omnes naturales actiones peius obeuntur. Quocirca judicavi, a particulis ignobilissimis, utpote a cruribus, sanguinis detractionem scarificando fieri debere; quantitatem metiendo ex hominis habitu atque usu, qui expostulet. Praestantissimum autem hoc auxilium est, tum ad tuendam sanitatem, tum ad recuperandam, dum adversa fuerit, ** vel ab aliquibus hujus modi causis. Nemo tamen putet, me venae sectionem reiicere. Eam enim ego in maximis periculosissimisque affectionibus non omitto: in quibus abunde, et magna statim copia sanguinem effundere oportet. Nam vehementiae affectionum etiam evacuationum satis larga copia respondere debet. Plethoram vero mediocrem, quae aliquid mali sit factura, et jam conversionem in morbosum statum attingat, tibia scarificationibus tra-

---

venaesectiones prophylacticas crebrius per annum *consuetudinis* causa institutas iam in usu fuisse, quod etiam ex Galeno videmus. *Harl.*

4) In margine Codicis legitur: *hic deest quidpiam.* Scil. membrum saltem unum incipiens ab ἢ ὑπὸ, ac deinde, ἢ ὑπὸ. Hinc duae stellulae *Rasarii.* *Matth.*

5) Ita (οὐκ) legendum esse puto, sensu id manifesto poscente, loco παθῶν ἀπολείπειν, uti in textu ad *Matth.* scribitur. Auctor quidem lect. marginalium quorundam ad Codicem Mosqu. senserat necessitatem ita interpretandi, dum loco μὲν ad marginem scripserat μή. At μή illo loco tam distanter a verbo ἀπολ. positum haud e graece dictionis ingenio scriptum foret, et illi μὲν respondet infra δέ. *Harl.*

6) *Matthaei* hoc verbum improbare maluit, derivationem eius haud inveniens. At derivandum ab ἐπιδέω, colligo, *condenso*, et spissationem s. stagnationem sanguinis hoc loco significat. *Harl.*

πλεῖον τοῦ ἱκανοῦ συνάγεται· ὅθεν οὐκ ὀκνητέον, ὁσάκις ἂν πλήθους σημεῖα προσπέσῃ, συναιρεῖν αὐτὸ τῷ δεδηλωμένῳ τρόπῳ· Συμφέρει γάρ, μὴ σφριγᾷν, μηδὲ διατείνεσθαι τὰ σπλάγχνα, καὶ τὰ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι ἀγγεῖα, μᾶλλον δὲ, ἐν πεσῳ τινὶ εἶναι χαλάσματι, ἵνα τὸ φυσικόν εὐοδῇ πνεῦμα [7].

ctata, quaeque sine molestia, et quantum voluerimus, sanguinis stagnationem expediverit, citra validam totius corporeae molis commotionem, solvit. Saepe autem plus quam satis sit, congregatur. Quare non est cunctandum, quin, quoties signa plenitudinis inciderint, eam tollamus eo modo, quem nunc praescripsi. Praestat autem viscera, quaeque in toto corpore insunt vasa non repleri immoderate, neque distendi sed potius in quadam relaxatione terminata contineri, ut expedite permeare spiritus naturalis queat.

Κεφ. κ.

Οτι ἡ ἐγχάραξις τὰς μὴ καλῶς καθαιρομένας *) ὠφελεῖ, και ἄλλα πολλὰ πάθη.

Ταῖς γυναιξὶν, ἅις τὰ περὶ τὴν κάθαρσιν μὴ διευτύχηται, θαυμασίως ἡ ἐγχάραξις βοηθεῖ· τὸ γαρ ἐκεῖ ἐνδέον ταύτῃ κενοῦται [8]· δεῖ δὲ τὴν προθεσμίαν αὐτοῖς περιμένειν, καὶ τότε, ἐὰν μηδὲν ἢ ὀλίγον ἀπαυτομαυτίζῃ [9]), ἐφ᾽ ὅσον ἡ χρέια παρακαλεῖ, τῇ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως χρῆσθαι βοηθεία. Τισὶ μέντοι καὶ συνήργησε γυναιξὶν ἐις τὸ ἔθος τῆς ἐμμήνου ἀποκαταστῆναι καθάρσεως. Ἡ γὰρ ἐπὶ τὰ κάτω μέρη συνέχῆς [10]) ἀγωγὴ τοῦ αἵματος, ῥοπὴν ἐμποιεῖ αὐτῷ.

Cap. 20.

Scarificationem mulieribus, quae non probe menstruant, itemque aliis affectionibus prodesse.

Mulieribus, quibus non prospere succedunt menstrua, scarificatio mirabiliter auxiliatur. Nam quod illic minus est factum, hac ratione evacuatur. Statutum autem mensium tempus expectandum est: tuncque, si nihil, aut parum sponte sua fluxerit, hoc auxilio tantum detrahemus, quantum usus postulaverit. Quinetiam hoc auxilium quibusdam mulieribus maxime profuit, ut menstruae purgationes de more iterum re-

7) Ex his de vitali *pneumate* expositis haud obscure, puto, liquet, *Apollonium* hunc fuisse Erasistrateum, aut certe magis ad huius theoriam inclinavisse. *Harl.*

*) Scil. γυναικας.

8) Codex κενȣνται. *Matth.* At "κενȣται" rectius, et tam graecae l. grammaticae quam dialecto jon. respondet. *Harl.*

9) ᾽απαυτοματιζει, *Cod. Matth.*

10) Sic legendum puto loco συνεχῶς in cod. et edit. *Harl.*

Εγώ μέντοι καὶ τὰς λίαν πρεσβυτέρας, ἃις ἐκ πολλοῦ οὐδὲν ἔμμηνον φέρεται, ὅταν ἐν σωματικῷ τινὶ γένωνται ἐνοχλήματι, διὰ τῆς τοιαύτης κουφίζω θερεπείας. ἴδιος [11]) γὰρ γιναικῶν ἅυτη, πολὺ τὸ δυναμικὸν ἔχει, ὅτι μιμεῖται τὸν τῆς φυσικῆς ἐκκρίσεως τρόπον. Κενοῦν δ᾽ εἴωθα, ἐνίοτε μὲν, διὰ σμιλίου, ἐνίοτε δὲ διὰ βδελλῶν προσβολῆς. καὶ ὀφθαλμοὺς δέ τις ὑπὸ ῥεύματος ἀπαύστου ἐκ πολλοῦ χρόνου διαλελυμασμένους [12]) ἰάθη διὰ τῆς τοιαύτης βοηθείας, χρησαμένων ἡμων καὶ τῇ ἄλλῃ τοπικῇ [13]), περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ὅλου τοῦ σωματος ἐπιμελέια. Καὶ πρεσβύτης τὶς, πρῶτον μὲν ἐκ διαλειμματων μακρῶν, ἔιτα δέ καὶ βραχέων [14]), ὑπὸ πνιγώδους περὶ τὸν πνέυμονα στενοχωρίας ἐνοχλούμενος, ἐθεραπευθῆ τῷ ὁμοίῳ τρόπῳ. Κενοῦν δὲ δεῖ, ὅσον ἐμφαίνεται καλῶς ἔχειν, καὶ φυλακτέον ψύξιν, τροφὴν δὲ σύμμετρον ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας διδόναι. Καὶ λοιμοῦ δε κατασχόντος ἰσχυροῦ τὴν Ἀσίαν [15]), καθ᾽ ὃν πολλοι διε-

dirent continua enim ad partes inferiores sanguinis deductio, ei quoque viam ac propensionem parat. Equidem mulieres, quae multum aetate processerant, et quibus jampridem menstruae purgationis nihil apparuerat, ubi aliqua molestia corporea vexarentur, hac curatione sublevare consuevi. Est enim haec mulieribus idonea, et inprimis virium ipsarum conditioni apta: quippe quae naturalis excretionis modum imitetur. Evacuare autem interdum scalpello soleo, interdum hirudines admovendo. Jam vero cum oculos quidam ex longe tempore ab incessabili fluxione infectos haberet, hoc praesidio sanatus est, quum nos aliis quoque localibus auxiliis ad oculos uteremur, et totius corporis curam gereremus. Senex etiam quidam, cum prius per longa intervalla, deinde brevia, strangulante circa pulmonem angustia vexaretur, simili mo-

11) Immo ἴδια, scil. θεραπεια. Ante πολυ addendum και. Forte tamen loco ἴδιος legendum ἐπι. *Matth.* Minus arrident mihi haec coniecturae. Mallem legere ἰδίως, tum comma ad ἁυτη abiicere, neque και supplere. Πολυ tamen corruptum et forsan in ἐπι πολυ mutandum videtur. *Harl.*

12) θεραπεια. *Matthiae* subintelligit. At referri quo pariter possit ad sequens: ἐπιμελεια. *Harl.*

13) Ita scribendum esse putavi cum *Matth.* loco διαλελοιμασμενους, quod tamen *Matth.* adhuc in textu retinuit. *Harl.* λελυμασμενος frequenter occurrit; διαλυμαινεσθαι habent etiam Aristophanes et Julianus Imper. pag. 354. ed. Lips. *Matth.*

14) In Codice est sigla, quae βραχεως notat. *Matth.*

15) Hunc locum memorabilem merito dicit *Matthiae*, tum propter rem ipsam, (scil. ob *pestis* inflammator. in Asia minori circa Ptolomaeorum serior. tempus, sive definitius circa Olymp. CXX — XXV. saevientis hic exhibitam notitiam), tum propter Apollonium. Minus vero certo exinde sequi equidem puto, Apollonium Memphitem, vel quem auctorem arbitremur, in Asia minori domicilium fixum habuisse. *Harl.*

φθάρησαν, ὑποπεσὼν κἀγὼ τῇ νόσῳ, κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἀνέσεως γενομένης, κατακνισθεὶς τὸ σκέλος, ὡς δύο λίτρας [16]) αἵματος ἀπέκρουσα, καὶ δία τοῦτο τὸν κίνδυνον ἀπέφυγον. Πολλοὶ οὖν καὶ ἄλλοι, χρησάμενοι τῷ βοηθήματι [17]) τούτῳ, διεσώθησαν. Πλήθους γὰρ ἦν σημεῖα, καὶ ἐσώζοντο μάλιςα οἱ δαψιλῶς τὸ αἷμα κενοῦντες. ἔτι τοίνυν κεφαλαλγίας συμμέτρους ἀναιρεῖ, παρίσθμιων [18]) φλεγμονὰς, περὶ πλευρῶν [19]) ὀδύνας προσκαίρουσι τὰ. δὲ χρονιώτερα τῶν τοιούτων συμπτωμάτων ταῖς τοπικαῖς ἐγχαράξεσι διαλύομεν. Καὶ δὴ καὶ τους ἐκ νόσων ἀναλαμβάνοντας, καὶ δυχερῶς ἐις τὴν κατα φύσιν ἑαυτοῖς ἕξιν ἀφικνουμένους, ὀυδεν οὕτως ἔπὶ τὴν προσήκουσαν ἐυςροφίαν [20]) ἄγει, ὡς ἡ δἰ ἐγχαράξεως ἀποκένωσις τοῦ αἵματος.

do est curatus. Vacuandum autem tantum est, quantum bene ferri videatur. Atque cavenda est refrigeratio: alimentumque moderatum tribus, aut quatuor diebus dandum. Ac cum pestilentia vehemens per Asiam vagaretur, multique ex hac causa obirent, egoque in morbum itidem incidissem, secundo die cum, remissio fieret, crus sacrificavi, et ad duas libras sanguinis detraxi, atque hac ratione vitavi periculum. Quo sane auxilio cum multi quoque usi essent, sunt servati. Erant enim signa plenitudinis, atque illi praecipue evaserunt, qui sanguinem copiose evacuaissent. Quinetiam capites dolores moderatos, tonsillarum inflammationes, acdolores laterum recentis tollit. Nam diuturniora huiusmodi symptomata localibus scarificationibus dissolvimus eos denique, qui vires reficiunt, et ad statum naturalem difficulter redeunt, nihil sane est, quod aeque eos ad aptam et idoneam, bonamque nutritionem ducat, ac sanguinis per scarificationem evacuatio.

16) i. e. circiter 24 Uncias ponderis medici. Nam λιτρα fere aequavit libram medicam. *Harl.*

17) In Codice primo scriptum τω βοηθηματι, sed rursus deletum, deinde iterum scriptum το βοηθημα, sed hoc quoque punctis notatum. *Matth.*

18) In codice monstrosum est vocabulum παρισθμιον. Literae tamen ο superscriptnm ω, vid. Erotian. p. 44. et *Galen.* in Glossar. p. 62. *Matth.*

19) De hoc vocabulo *Matthaei*, nescio cur, dubius haesitat, interrogans, quid sit περι πλευρων? ei πλευραν, aut περιπνευμονικων praeferenda putans. Sed αι πλευραι saepius dici sueverunt de membranis pectoris in genere, et promiscue de ipso simul pulmone, in pleuritide simul cum membranis vestientibus affecto. Hoc Rasarius recte viderat et verterat. *Harl.*

20) Rasarius expressit ἐυτροφιαν, quod satis notum et non alienum a hoc loco. Ευςροφια potest esse agilitas corporis, et legitur in *Gregor. Nyss.* T. II. p. 419. *Matth.* Atque Rasarii lectio rectior magisque idonea videtur. *Harl.*

Hoc quidem fragmentum Apollonii, quem ex loco supra notato de pneumate omnino ad Erasistrateos potius pertinuisse, hinc pro Memphite magis, quam pro alio supra dictorum habendum esse, suspicari licebit, revera argumento sui tractatione, et praeceptorum, quae ab auctore dantur, idonea et naturali expositione medicum haud inferioris notae exhibet. Hunc vero minime Oribasium ipsum fuisse (id quod Cel. *Sprengel* in T. II. Operis saepe cit. arbitratus erat, fortassis fugitivo tantum huius fragmenti adspectu ad hanc opinionem ductus), sponte pateret cuique, attentius id legenti, nisi etiam in inscriptione Apollonio id tributum fuerit. In aliud huius testimonium vocari forte possit quoque tum locus, quo de peste, quam auctor in Asia perpessus fuerit, idem loquitur, tum alius iste, ubi se ipsum in curandis mulieribus per cucurbitulas et scarificationes expertum profitetur, quippe quum Archiatrum Imperatoris (qualis fuit Oribasius) eiusmodi curationibus in praxi publica vacare potuisse vix crederes. — Caeterum admodum dolendum est, alios illos Apollonii (aut Memphitis aut Citiei) libros chirurgicos, quos supra e *Nicetae* collectione diximus, sive sint tantum fragmenta maiora ex iis, nondum hucusque integre graeco textu esse editos; atque valde optandum foret, ut quam primum fieri possit, novus *Cocchius* in terris Florentinis Romanisve Antonio Cocchio eruditione par, edendorum horum librorum Apollonii, procul dubio lectu et comparatu sat dignorum, operam susciperet. Quo fructuosior vero haec evaderet, opus foret, cum codice *Nicetae* eoque completiore, qui in Biblioth. Medicaea exstat, (olim Byzantino), diligenter comparare *duo alios codices* eiusdem *Nicetae*, in ***Biblioth. Reg. Paris.*** sub nro. 2247 et 2248 exstantes, in quibus tamen quaedam ex Apollnoii dictis libris deficere vel certe mutilata esse dicuntur. Atque mihi ipsi tum, quum occasio veniaque concederetur a Bibliothecae tum Mediceae tum Parisinae praefectis, inspiciendorum et comparandorum illorum codicum, describendique Apollonii textus graeci, in publicum edendarum harum Apollonii nostri reliquiarum gratum foret optatumque munus.

Comparationis haud inutilis nec iniucundae causa subiungere hic placet adhuc aliud fragmentum brevius de scarificatione per cucurbitulas alius Chirurgi satis celebris eiusdem feri aevi, aut potius aliquanto serioris, scilicet HERODOTI ***Pneumatici***, (Romae Chirurgiam facientis?), Archigenis coaetanei, quod pariter *Oribasius* servavit, et quod pariter b. Matthaei primum *graece* ex codice Oribasii Mosquensi nobis dedit. Huic fragmento, primum quoque hic seorsim graece recuso, explicationem addere superfluum duxi. Hinc habetor textus revisus cum versione ***Rasarii:***

Κεφ. ιζ. (libri VIII. Oribasii).

Ἐκ τῶν Ἡροδότου. Περὶ σικυῶν [1]). Ἐκ τῶν περὶ κενουμένων βοηθημάτων.

Σικύα δὲ δύναται κεφαλῆς ὕλην κενῶσαι, ὀδύνην λύσαι, φλεγμονὴν μειῶσαι, ἐμπνευματάσεις διαφορῆσαι, ὀρέξεις ἀνακαλέσασθαι, ἄτονον καὶ λελυμένον στόμαχον τονῶσαι, λειποθυμίας ἀπαλλάξαι, τὰ ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν μεταστῆσαι, ῥεύματα ξηρᾶναι, αἱμοῤῥαγίας ἐπισχεῖν, ἐμμήνων ὑπομνῆσαι [2]) περιόδους, φθοροποιοὺς δυνάμεις ἑλκύσαι, ῥίγη παῦσαι, περιόδους [3]) λύσαι, ἀπὸ καταφορᾶς διεγεῖραι, ὕπνον ἐργάσασθαι, βάρη κουφίσαι. Αὗται δυνάμεις σικυῶν, καὶ ὅσαι ταύταις παραπλήσιαι. [4])

Cap. 17.

Eius Herodoti, de cucurbitulis. Ex libri de praesidiis evacuantibus.

Cucurbitula materiam, quae in capite est, evacuare potest, itemque dolorem solvere, inflammationem minuere, inflationes discutere, appetitum revocare: imbecillum, exolutumque stomachum roborare: animi defectiones amovere: quae in profundo sunt, ad superficiem traducere: fluxiones siccare, sanguinis eruptiones cohibere, menstruas purgationes provocare: facultates corruptionis effectrices attrahere: rigores sedare, circuitus solvere, a propensione in somnum excitare, somnum conciliare, gravitates levare. Atque haec quidem, quaeque his similia sunt, praestare cucurbitularum usus potest.

---

1) Herodotum Lycium laudat *Athen.* Deipnos. p. 75. 78. sed περὶ σύκων. *Matth.* Sed auctorem huius fragm. minime *H. Lycium*, sed *Herodotum Athenaei* (aut *Agathini?*) discipulum fuisse, certum est. H.

2) De hoc dubito. Forte ὑποκινῆσαι. *M.*

3) *Galen.* in Defin. med. περίοδός ἐστιν ἐξ ἐπιτάσεως καὶ ἀνέσεως ἐν νοσήμασι χρόνος. M.

4) Multo fusius et specialius hoc argumentum tractavit *Antyllus*, celebris ille Chirurgiae scriptor, saeculi I. post Chr., Herodoto coaevus, ex cuius opere (pariter, ac Herodoti opus, περὶ κενουμένων βοηθημάτων inscripti) capita longa *de scarificatione*, *cucurbitulis*, et *hirudinibus* exscripsit idem *Oribasius* in libro VIII. Eadem quoque primum *graece* typis expressae in *Matthaei* exstant collect. cit. De hoc *Antyllo* eiusque fragm. vid. cl. *Nicolaidis* et *Sprengelii* eorum editionem, 1799. *Harl.*